

проживання фізичної особи. Особливе місце посідає фізична особа-підприємець, реалізуючи право на зайняття підприємницькою діяльністю.

Отже, аналізуючи цивільно-правовий статус фізичної особи, необхідно зауважити, що дискусійними моментами у цивільному законодавстві є: по-перше, деталізація права особи на ім'я у аспекті лінгвістичного навантаження, по-друге, співвідношення правоздатності фізичної особи та правоздатності юридичної особи, по-третє реалізація неповнолітніми права на вільний вибір місця проживання та свободу пересування.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 29 серпня 2011 р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2011. – 56 с.

2. Бірюков І. До питання визначення термінів «громадянин» і «фізична особа» / І. Бірюков // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 7 – С. 42-43.

3. Михайлова И. А. Гражданская правосубъектность физических лиц: проблемы законодательства, теории и практики: Автореф. дис. докт. юрид. наук 12.00.03 / И. А. Михайлова // Режим доступа: <http://www.lawbook.org.ua/ru/12.00.03.shtml>.

УДК 347.65/.68(043.2)

Самборська А. Г., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО РЕГУЛЮЄ СПАДКОВІ ВІДНОСИНИ

Майже кожна людина, примножуючи свої матеріальні статки, хоче їх залишити після своєї смерті нащадкам. Здавалося б, що складного в тому, щоб заповісти своє майно чи прийняти спадщину? Однак, на практиці виявляється, що проблем є багато і не всі їх можна вирішити в позасудовому порядку. Ці проблеми виникають переважно при спадкуванні за законом, оскільки за наявності заповіту спадкування стає більш визначеним і врегульованим з точки зору кола спадкоємців, які чітко зазначені у заповіті.

Темі спадкування присвячена ціла книга – шоста Цивільного кодексу України.

Спадкування – це перехід прав та обов’язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) [1].

Є два види спадкування: за заповітом або за законом. До складу спадщини входять усі права та обов’язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті, крім особистих немайнових прав, права на участь у товариствах та право членства в об’єднаннях громадян (за деяким винятком); права на відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров’я; права на аліменти, пенсію, допомогу або інші виплати, встановлені законом.

Спадщина відкривається внаслідок смерті особи або оголошення її померлою. Часом відкриття спадщини є день смерті особи або день, з якого вона оголошується померлою. А місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця [2, ст. 695].

Спадкоємцями за заповітом і за законом можуть бути фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини. Спадкоємцями за заповітом можуть також бути юридичні особи та інші учасники цивільних відносин (зокрема, держава).

Право на спадкування мають особи, визначені у заповіті. А у разі відсутності заповіту, визнання його недійсним, неприйняття спадщини або відмови від її прийняття спадкоємцями за заповітом, а також у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування одержують спадкоємці за законом [2, ст. 700].

В діючому законодавстві відсутнє легальне визначення поняття «член сім’ї», що є великою прогалиною при спадкуванні відповідно до четвертої черги. Навіть роз’яснення Конституційного Суду на це питання не дало відповіді. Такі ознаки, як спільне проживання і ведення господарства – критерії недостатні.

Новелою Цивільного кодексу стало, по суті, усунення утриманців від спадкування. Віднесення утриманців до п’ятої черги спадкоємців обґрунтовується тим, що сьогодні допомагати чужій дитині чи особі похилого віку стає небезпечним, оскільки у разі смерті свого благодійника вони дістають право на спадкування разом із дружиною, дітьми померлого. Законодавці вважають, що необхідно позбавити утриманців права на обов’язкову частку спадщини. Але на мою думку позбавити утриманців засобів існування означає спотворити волю спадкодавця.

Наступною проблемою є спадкування за п’ятою чергою, до якої віднесені родичі шостого ступеня спорідненості. Розробники Цивільного кодексу України вважають, що залучення до спадкування далеких родичів

позбавить державу можливості безпідставно набути майно громадян. Але виникають сумніви: по-перше, навряд чи буде справедливіше надавати майно далеким родичам померлого, які інколи взагалі не підтримують ніяких зв'язків із спадкодавцем або ж взагалі не знають про його існування; по-друге, щоб довести шосту ступінь спорідненості за жіночою лінією, троюрідній сестрі треба надати нотаріусу 12 свідоцтв про народження та шлюб, і це за умови, що ніхто з них не розривав шлюб і повторно не укладав новий. Постає питання, чи зможе спадкоємець протягом шестимісячного терміну довести своє право на спадщину за умови, що нікого із згаданих родичів вже давно немає в живих.

Серед об'єктів спадкового правонаступництва особливе місце посідає домашнє майно. Особливий режим домашнього майна обумовлений обставинами суто практичного характеру. Спадкоємці, які проживають разом із спадкодавцем, користуються домашнім майном спільно, і вилучення його з обігу може поставити їх в скрутне становище. На практиці важко з'ясувати, на чий ж кошти було придбане те чи інше домашнє майно, оскільки його набуття не пов'язане ні зі спеціальною формою угоди, ні з її реєстрацією.

Спадкоємці, які проживають окремо, як правило, не мають уяви, кому саме майно це належить і чи існувало воно взагалі. Нарешті, традиція українського народу передбачає, що той із дітей, який доглядає батьків, отримує домашнє майно. Інше ж майно – будинок, транспортні засоби, грошові заощадження – спадкуються на загальних підставах. За таких обставин скасування особливого правового режиму спадкування домашнього майна на мою думку є недоцільним.

Виникає питання щодо посвідчення «секретного заповіту», не зовсім зрозуміла правова природа такої угоди. Яку обставину буде посвідчувати нотаріус? Лише ту, що йому певна особа передала в конверті. То чи можна вести мову за таких обставин про посвідчення заповіту? За змістом така дія нагадує послугу нотаріуса по зберіганню документів.

І це далеко не всі проблеми спадкового права, а лише мала частина. Спадкове право, будучи одним із структурних елементів цивільного права, відіграє важливу роль в житті кожної людини. Воно безпосередньо спрямоване на захист особистих інтересів окремих фізичних осіб.

Тому вивчення даного питання та практика правозастосовних органів свідчить про потребу подальшого вдосконалення правових норм стосовно розвитку спадкування за законом в Україні.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (із змінами від 28.03.2014) – Сайт ВРУ – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Фазикош В. Г. Цивільне право України: Особлива частина: Підручник / В. Г. Фазикош, С. Б. Булеца, В. В. Заборовський. – К.: Знання, 2013. – 751 с.

УДК 347.23(043.2)

Сиротинська К. С., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ЗАКОННІ ВИЛУЧЕННЯ ІЗ ПРИНЦИПУ НЕПОРУШНОСТІ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО

Метою даної статті є доведення безпосереднього зв'язку принципу непорушності права приватної власності та обмежень майнових прав, необхідності такої підстави, як охорона суспільних інтересів, для встановлення обмежень права приватної власності на нерухоме майно та їх обґрунтування через засади правомірності й розумності.

Не менш важливим для правової держави та громадянського суспільства, ніж закріплення прав, є встановлення збалансованих із цими правами правоохоронних механізмів. Так, непорушність права приватної власності, закріплена в Конституції України [1, ст. 19] та Цивільному кодексі (далі – ЦК) України [2, ст. 321], не може бути абсолютною. Непорушність права приватної власності на нерухоме майно обумовлюється сукупністю різних чинників. Серед них домінуюче місце посідають обмеження. Саме вони закладені в природі державно організованого суспільства, де свобода здійснення прав однією особою досягається через обмеження прав інших суб'єктів правовідносин. Чим вищий рівень економічного та соціального розвитку держави, тим більшої актуальності набуває проблема збалансованості та правомірності здійснення суб'єктами права приватної власності на нерухоме майно. Передумовою виникнення обмежень права приватної власності на нерухоме майно є законодавчо закріплені та охоронювані державою права та свободи людини. У недемократичному державному устрої спостерігається дисбаланс між характером обмежень права власності на нерухоме майно та змістом закріплених прав на нерухоме майно.

Регулювання поведінки суб'єкта цивільних правовідносин – це не тільки надання певної свободи для здійснення певних дій, але і встановлення ряду обмежень волевиявлення особи з метою запобігання шкідливим для суспільства проявам такої свободи. Наведені передумови обмежень права